

Poslední letošní číslo časopisu Psychiatrie do značné míry reprezentuje pohyb, ke kterému v základním i aplikovaném výzkumu v našem oboru dochází.

Ještě dlouho poté, co se česká psychiatrie na mezinárodní scéně emancipovala a její reprezentanti se začali zúčastňovat mezinárodních setkání i projektů, pociťovali jsme jako velký nedostatek to, že ač dědici centrálně řízeného socialistického zdravotnictví, neuměli jsme využívat k epidemiologickému, demografickému a psychofarmakologickému psychiatrickému výzkumu registry, databáze a agregovaná data v takovém rozměru, jako to zcela rutinně dokázali skandinávští, britští či holandští odborníci. Teprve nyní, po 30 letech, se zásluhou týmu kolem dr. Winklera z Oddělení sociální psychiatrie NÚDZ daří i v této oblasti úspěšně kompetovat na mezinárodní scéně a publikovat v prestižních časopisech, jako je Lancet Psychiatry aj. Z této dílny pocházejí také dvě původní práce publikované v tomto čísle. První (Mladá et al.) je zaměřena na údaje o prevalenci, neschopnosti a zároveň absenci léčby u duševních onemocnění v obecné české populaci (tzv. CZEMS study) a druhá (Čermáková et al.) je práce mapující příznaky deprese u starších lidí v šesti městech České republiky. Bude-li výzkum v podobném duchu a s přístupem k relevantním datům v České republice pokračovat, budeme možná mít brzy epidemiologická a demografická data srovnatelná s těmi zahraničními, jež jsou využitelná i k dalšímu psychiatrickému výzkumu.

Přehledná práce V. Viktorina a T. Páleníčka z oboru elektroencefalografie je zaměřena na auditorně evokované stabilní odpovědi u afektivních poruch. Jde vlastně o evokované potenciály extrahované na základě kvantitativní analýzy EEG signálu. S rozvojem informačních technologií, výpočetních možností a neobyčejným zjemněním rozlišovacích schopností měřících technik se dostává elektroencefalografie i v psychiatrii opět do ohniska zájmu, zejména vzhledem k možnosti mapovat činnost a komunikaci jednotlivých kortikálních sítí, a využívat těchto poznatků např. k diskriminaci zdravých osob a osob s duševním onemocněním. Mezi přehlednými články je také již tradiční příspěvek Z. Navrátilové a J. Patočky, kteří přinášejí mnohdy překvapivá zjištění o psychotropních účinných léčivých rostlin, různých druhů koření a dalších plodin. Tentokrát jsou to dosud ne zcela známá zjištění u rozmarýnu lékařského, jenž významně působí také na nervový systém a vzhledem k jeho rozšíření není na škodu si tyto jeho účinky znovu připomenout.

Rozvoj technologií přináší kromě zjemnění různých zobrazovacích a vyšetřovacích metod také vstup nových modalit do lékařského, v tomto případě psychiatrického, výzkumu a v dohledně době jistě i praxi, jak naznačuje článek L. Hejtmánka a I. Fajnerové o využití virtuální reality v psychiatrii. Poté, co Filip Španiel se spoluautory přišli před léty s nápadem na využití mobilních telefonů a informačních technologií při monitorování a vedení farmakoterapie závažných duševních poruch, je toto druhá oblast, jejíž implementaci v psychiatrii lze předpokládat na světové úrovni.

Naše tradiční rubrika, vedená kdysi brilantně jedním z našich nejvzdělanějších psychofarmakologů, jehož vzpomínáme mj. i v úvodních textech tohoto čísla, Jaromírem Švestkou, přináší nyní z pera prominentních reprezentantů České neuropsychofarmakologické společnosti, P. Mohra a J. Masopusta, profil nového antipsychotika druhé generace, lurasidonu. Lurasidon je parciálním agonistou 5HT_{1A} receptorů, antagonistou 5HT₇ a noradrenalinových α _{2C} receptorů. Podle prvních výsledků vykazuje antipsychotické, antidepressivní a prokognitivní účinky s pozitivním efektem na neuroplasticitu.

Na závěr tohoto čísla přinášíme zprávu o 32. kongresu European College of Neuropsychopharmacology letos v Kodani, kde řada mladých českých výzkumníků s úspěchem prezentovala své původní práce. I to svědčí o dobrém směru, kterým se česká psychiatrie vyvíjí a nelze si než přát, aby našeho mezinárodního angažmá bylo mnohem víc.

S přáním krásných vánočních svátků a dobrého nového roku 2020 Váš Cyril Höschl

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Höschl', written in a cursive style.

prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc.